

Andy Durgan

Med POUM:

Internationella frivilliga vid den aragonska fronten (1936-37)

De Internationella brigadernas historia är väldokumenterad. Däremot är ytterst lite känt om de 100-tals frivilliga som stred med arbetarmiliserna. Denna artikel beskriver det som utmärkte de ca 600 internationella aktivister, som stred med POUM vid aragonska fronten under inbördeskrigets första månader. Den ställer deras erfarenheter mot den bild som George Orwell ger i *Hyllning till Katalonien*, granskar deras militära roll och deras öde sedan POUM i juni 1937 förklarats illegalt och dess milis upplöstes. Förtalade som "fascistagenter" blev dussintals av dessa frivilliga arresterade. Andra skulle fortsätta att strida i andra enheter, bl a Internationella brigaderna. Slutligen tar artikeln upp vad som hände med dessa under Andra världskriget.

Inledning

Under Spanska inbördeskriget spelade internationella frivilliga, om än bara en liten minoritet inom Folkarmén, en viktig roll som chocktrupper i försvaret av republiken. Det finns en omfattande litteratur om de 32 000 utlänningar som stred i Internationella brigaderna. Däremot är ytterst lite känt om de flera hundra internationella frivilliga som blev kvar i arbetarmiliserna sedan Brigaderna bildats i oktober 1936.

Beträffande *Partido Obrero de Unificación Marxista* (POUM) är George Orwells *Hyllning till Katalonien* den mest kända skildringen. Orwell har bidragit med kritiska synpunkter på revolutionen, kommunisternas roll och tillvaron vid fronten. På grund av bokens karaktär och de omständigheter under vilka den skrevs är dess inriktning med nödvändighet begränsad. De cirka 600 utlänningar som stred med POUM har hamnat i skuggan hos Orwell. Forskningen om dessa frivilligas upplevelser begränsas också av att arkivmaterialet är utspritt eller har rent av försvunnit.

Motiven och bakgrunden hos de utländska stridande i POUM vid den aragonska fronten under krigets första tio månaderna liknade dem som ingick i de numerärt långt större Internationella brigaderna. Båda fick betala ett högt pris i kampen mot fascismen.¹ Den största, och mest ohyggliga, skillnaden mellan de båda grupperna var att de som stred med POUM i stället för att betraktas som hjältar blev föremål för en smutskastningskampanj som "agenter åt fascismen".*

Den internationella gruppen

När militärresningen slagits ned i Katalonien bildade arbetarorganisationerna skyndsamt miliser och tågade mot Zaragoza och Aragonien, som befann sig fascisternas händer. Den första kolonnen, under ledning av CNT-ledaren Buenaventura Durruti, lämnade Barcelona den 23 juli. Dagen därpå avgick ytterligare två kolonner. Den tredje av dessa bestod av medlemmar av POUM och det nybildade katalanska kommunistpartiet, PSUC. Efter att ha plockat upp fler frivilliga efter vägen bildades en specifik POUM-kolonn i partifästet Lleida [spanska: Lérida] innan man gav sig av i riktning mot östra Aragonien.² I likhet med andra miliskolonner upprättade POUM:s milis kommittéer i de byar man intog, kollektiviserade jorden och införde revolutionära domstolar.

¹ Det har beräknats att en tredjedel av medlemmarna av de Internationella brigaderna stupade. Alvarez, S, *Historia política y militar de las Brigadas Internacionales*, Madrid 1996, s. 398-99. Cirka 100 av POUM:s utländska kontingent stupade i strid enligt Victor Alba, *El Marxismo en España (1919-1939)*, band II, Mexiko 1973, s. 369.

* Samma gäller medlemmarna i svenska Socialistiska partiet och dess ungdomsförbund som stred med CNT:s milis, se [Avantgardet om spanienrörelsen](#).

² *La Vanguardia*, 24 juli 1936; *Avanti* 26 juli 1936. Kolonnen leddes till en början av Jordi Arquer och den asturiske gruvarbetarledaren Manuel Grossi med en tidigare armésergeant, Francesc Piquer, som militär rådgivare. Ytterligare tre POUM-kolonner lämnade Barcelona den följande månaden. Den 29 juli, 8 augusti och 9 augusti bildades också tre nya kolonner i Lleida. Kolonner från Tarragona, Castelló och Valencia gav sig av mot Teruelfronten.

Bland de tusen som ingick i den första POUM-kolonnen fanns kring 30 utländska frivilliga, till största delen antifascistiska flyktingar från Tyskland och Italien som redan var bosatta i Barcelona. En del var medlemmar av partier anslutna till Internationella Byrån för Revolutionär Socialistisk Enhet (IBRSU)* [även kallad *Londonbyrån*], som bildats av ett dussintal oppositionella kommunistiska och vänstersocialistiska partier, bl a föregångaren till POUM, 1933.³ IBRSU var ytterst kritisk till stalinismen och ställde bildandet av en arbetarenhetsfront mot fascismen mot folkfrontsstrategin, som de ansåg underordnade arbetarklassen under den borgerliga demokratin.

1936 utgjorde tyskar den största gruppen politiska flyktingar i Barcelona. Där återfanns medlemmar av det till IBRSU anslutna Socialistiska arbetarpartiet (SAPD)⁴ och det tyska oppositionella kommunistpartiet (KPD-O).⁵ Båda dessa partier skulle spela en framträdande roll i stödet till POUM, både vid fronten och bakom densamma. Efter folkfrontens valseger i februari 1936 tog sig fler flyktingar till Barcelona, framför allt italienare. Bland dem medlemmar av Italienska maximalistiska socialistpartiet (PSMI), som tillhörde IBRSU, och en grupp trotskister som skulle söka kontakt med POUM. Tillsammans med många andra antifascistiska flyktingar hade dessa aktivister deltagit i gatustriderna i den katalanska huvudstaden den 19 juli då en grupp under ledning av den italienske trotskisten Virginia Gervasini och den österrikiska medlemmen av PSMI, Rosa Winkler, hade intagit Hotel Falcón på Las Ramblas, som skulle bli hemvist för många av de utlänningar som anlände de närmaste månaderna för att stödja POUM.

Internationella Leningruppen vid Lenin-barackerna, Barcelona, augusti 1936

* På engelska: *International Bureau of Revolutionary Socialist Unity* (IBRSU); på spanska: *Buró Internacional de Unidad Socialista Revolucionaria* (BIUSR).

³ Om BIUSR, se A Durgan, *Comunismo, revolución y movimiento obrero en Cataluña 1920-1936. Los orígenes del POUM*, Barcelona 2016, s. 311-314.

⁴ SAPD hade brutit med SPD 1931 för dess stöd till högerregeringen och oförmågan att bygga en arbetarenhetsfront mot fascismen.

⁵ KPD(O) hade bildats sedan dess anhängare uteslutits ur KPD 1928 för att ha stött Nikolaj Bucharin. De var också för bildandet av en antifascistisk enhetsfront. Spanska inbördeskriget fick dem också att utveckla en aktiv anti-stalinism och 1938 anslöt de sig till IBRSU. I Barcelona kunde det till stora antalet judiska medlemmar i KPD(O), i likhet med andra flyktingar som inte var knutna till KPD, ses cirkulera kring kiosken på Plaça Catalunya, som sköttes av KPD(O)-medlemmar och där antifascistisk litteratur såldes.

När POUM:s kolonn nått fram till Aragonien delade den på sig, några gick i riktning mot byn Sietamo, som kortvarigt intogs av en gemensam styrka från CNT, POUM och lokal milis.⁶ Resten av kolonnen anlände till Leciñena den 5 augusti, efter att utan att ha stött på något större motstånd erövrat Alcubierre och andra byar, på vägen till Zaragoza. Den 17 augusti attackerade de därifrån byn Perdiguera. Bland dem som deltog i vad som visade sig bli en olycksalig attack av en illa utrustad och dåligt organiserad milis var den talangfulle unge brittiske poeten John Cornford och flera medlemmar av KPD-O. Trots att Cornford var medlem i det brittiska kommunistpartiet hade han råkat ansluta sig till POUM:s milis i Leciñena den 14 augusti. På väg till fronten hade han haft sällskap med den österrikiske journalisten Franz Borkenau. Efter en månad återvände han på grund av sjukdom till Storbritannien, där han organiserade en av de första grupperna av brittiska frivilliga. Han skulle senare ansluta sig till Internationella brigaderna och stupa under striderna vid Lopera i Andalusien den 28 december 1936.⁷

Under krigets första veckor tog sig hundratals utländska vänsteranhängare över gränsen för att slåss mot fascismen och delta i revolutionen. Arbetarorganisationerna försökte både kanalisera denna solidaritet och värva frivilliga. Den italienske trotskisten Nicola Di Bartolomeo utsågs inledningsvis av POUM att samordna partiets utländska sympatisörer via Förenade internationella antifascistiska flyktingcentret, som han hade bildat tillsammans med Virginia Gervasini.

Även om det internationella stödet till POUM främst kom från partier anslutna till IBRSU och KPD(O), skulle den första specifikt internationella enheten bildas på initiativ av trotskister och italienska vänsterkommunister, anhängare till Amadeo Bordiga.⁸ Under revolutionens första dagar hade den internationella trotskistiska rörelsen och Trotskij försökt återupprätta relationerna med POUM.⁹ Trotskistiska frivilliga, främst fransmän och italienare, hade stridit tillsammans med POUM från början av kriget. Bordigisternas hade splittrats på hur man skulle karakterisera kriget i Spanien. En minoritet hävdade att det var ett revolutionärt krig och beslutat att bekämpa fascismen i Spanien. Majoriteten avvisade det synsättet och ansåg kriget stå mellan två kapitalistiska block.

Förhandlingar mellan representanter för bordigisterna, trotskisterna och POUM ledde till att Internationella Leningruppen (ILG) bildades. Efter en veckas träning lämnade ILG Barcelona den 29 augusti som en del av en 800 man stark POUM-kolonn. Gruppen leddes av Enrico Russo¹⁰ och bestod till en början av 50 frivilliga, främst fransmän och italienare. Andra utländska stridande som redan befann sig vid fronten införlivades med gruppen liksom av en stadig ström av nya frivilliga de följande veckorna. I oktober ingick den Internationella gruppen (eller ”kolonnen” som den också kallades) i POUM:s andra kolonn och hade minst 150 medlemmar.

I september hade POUM:s kolonner kring 3 000 medlemmar. Huvuddelen var koncentrerad öster om Huesca, medan resten var baserad i Leciñena och Alcubierre. Internationella gruppen anlände till fronten den 30 augusti samtidigt som POUM:s milis var invecklad i de första allvarliga strider-

⁶ Den italienske journalisten och medlemmen av PSMI, Bruno Sereni, som bott i Katalonien sedan 1933 där han försörjde sig som dörrknackare, blev svårt sårad och det första utländska offret i POUM. Se hans memoarer, B Sereni, *Ricordi della Guerra di Espagne*, Barga 1972.

⁷ P Stansky och W Abrahams, *Journey to the Frontier. Two roads to the Spanish Civil War*, Boston 1966, s. 311-46; F Borkenau, *The Spanish Cockpit*, University of Michigan 1974, s. 108.

⁸ Bordiga hade varit en av grundarna av PCI 1921. 1926 bröt han och hans anhängare med partiet. Hans politiska program var fokuserat på avståndstagande från idén om ”socialism i ett land” och allt tal om att det fanns någon skillnad mellan borgerlig demokrati och fascism, båda var uttryck för borgerligt herravälde. Därför avvisade hans gruppering ”antifascism” som något som bara kunde stärka kapitalismen. Däremot försvarade de Kominterns grundningsprogram och vikten av kamp mot alla former av opportunist. På 1930-talet befann sig de flesta medlemmarna av gruppen i exil i Belgien och Frankrike och hade inte längre några kontakter med Bordiga själv.

⁹ Trotskij hade brutit med sina forna spanska anhängare, som efter att ha gått samman med Arbetar- och bondeblocket och bildat POUM undertecknat folkfrontspakten i början av 1936. För en kritisk bedömning av Trotskij:s relationer med POUM, se A Durgan, [Marxism, krig och revolution: Trotskij och POUM](#).

¹⁰ Russo var sergeant i den italienska armén under första världskriget och senare en ledande representant för den Bordigistiska grupperingen i exil.

na. Den bidrog omedelbart med 400 stridande, de flesta medlemmar av partiets ungdomsorganisation, *Juventud Comunista Ibérica* (JCI), som intagit en bit territorium kring byarna Tierz och Quicena och kunde därmed isolera fascistiska ställningar vid bergskammen Estrecho Quinto och Monte Aragón öster om Huesca.

Under ledning av kader från JCI med erfarenhet av gatustrider stod milisstyrkorna de närmaste fyra veckorna emot attacker av långt starkare styrkor från Huesca. I den Internationella gruppen fanns frivilliga med erfarenhet av första världskriget och paramilitära aktioner i Tyskland och Italien, vilket stärkte milisens moral och förmåga att göra motstånd. Den unge franske trotskisten Robert De Fauconnet blev POUM:s första internationella martyr när han dödades under strider för att skära av vägen till Barbastro den 6 september. De närmaste veckorna led POUM:s milis, som nu fått förstärkningar, ytterligare ett dussintal förluster, bland dem medlemmar av den internationella kontingenten.¹¹

När fascisterna den 30 september övergav Estrecho Quinto och Monte Aragón kunde milisen koncentrera sig på belägringen av Huesca. Någon mer omfattande offensiv för att erövra staden gjordes dock först den 21 oktober, vilket bara resulterade i dödläge dagen därpå.¹² Skulden för att offensiven misslyckades lades senare både på milisens brister och förräderi av dess befälhavare överste José Villalba.¹³

Veckorna innan hade dyrbar tid gått till spillo och gjort det möjligt för fascisterna att upprätta en stark och välbeväpnad försvarslinje kring Huesca. Fronten hade nu stabiliserats och något nytt försök att inta staden gjordes inte förrän i juni året därpå.

De frivilliga

Huvuddelen av POUM:s frivilliga anlände mellan augusti och november 1936, hjälpta genom Frankrike och över gränsen av Marceau Piverts anhängare i det franska socialistpartiet, *Gauche révolutionnaire*. De följande tio månaderna kom sannolikt minst 600 utländska frivilliga till POUM:s milis vid den aragonska fronten.¹⁴

Även om de som var politiskt organiserade kom från organisationer sympatiskt inställda till POUM fanns också under de första veckorna av kriget en handfull utländska kommunister och anarkister i milisen.¹⁵ Andra hade ingen annan politisk drivkraft än en allmän ”antifascism”.¹⁶ I början tycks det

¹¹ Den tidigare medlemmen av den anarkistiska milisen, Pedro Torralba, prisade POUM-milisens mod och duglighet i försvaret av de ”farligaste och besvärligaste” sektorerna vid fronten. P Torralba, *De Ayerbe a la Roja y Negra*, Edición del mutor 1980, s. 146-47; Alba betecknade Casetas de Quicena, där Internationella gruppen var posterad, som ”den farligaste delen av fronten”, Alba, *a.a.*, s. 369. Befälhavaren för de angripande fascisterna, överste Alfonso Beorigui betecknade moralen hos dem som försvarade Casetas de Quicena som ”oerhört hög”. L A Arcarazo, P Barrachin och F Martínez, *Guerra civil Aragón. Huecas "el cerco"*, Zaragoza 2007, s. 151. POUM skulle sedan uppge att man förlorat 600 man vid fronten i september 1936.

¹² Bland de internationella frivilliga som dödades var den 19-åriga Franz Maizan, tidigare medlem i milisen i Österrike, *Schutzbund*.

¹³ Villalba var befälhavare för kasernerna i Barbastro, det är inte klarlagt huruvida han var inblandad i militärkomplotten. Sannolikt var det POUM-milisens ankomst den 25 juli som fick det att väga över till Republikens fördel i hans fall. J M Maldonado, *El frente de Aragón. La guerra civil en Aragón (1936-1938)*, Zaragoza 2007, s. 83, 106, 132; M Benito, *Orwell en las tierras de Aragón*, Sariñena 2009, s. 19-20.

¹⁴ Alba, *a.a.*, s. 369, uppger att de var 500 i januari. Den tidigare medlemmen av POUM:s milis Albert Masó ansåg att de aldrig vid någon tidpunkt var fler än 400, brev till förf. 20 november 1997. En annan av POUM:s ledare, Carmel Rosa, uppger att det var 300 utlänningar i POUM:s milis. C Rosa, *Quan Catalunya era revolucionaria (i feia la guerra)*, Girona 2008, s. 339. En tysk milismedlem uppger att utlänningarna utgjorde 10 procent av POUM:s milis. W Buschak, ”El POUM y el movimiento obrero internacional”.

¹⁵ Förutom Cornford hade också fyra unga franska kommunister anslutit sig till POUM:s kolonn i september 1936. Tre av dem skulle bli dödade i striderna runt Quicena. De italienska anarkisterna Giuseppe Borgo, Pasquale Fioravanti och Mario Traverso ingick i Internationella Leningruppen.

¹⁶ Exempelvis bröderna Gottfried och Rudolf Kahn, tyska judar i exil som kom att ansluta sig till POUM av en ren tillfällighet. Se romanversionen av deras tid i Spanien i P L Simons, *Brothers on the run. Fleming Hitler, Fighting Franco*, North Charleston 2013.

ha varit ganska lätt att förflytta sig mellan olika enheter. Utländska frivilliga som kommit till POUM bytte till enheter inom CNT eller PSUC och vice versa. Från oktober 1936 var den republikanska regeringens avsikt att samla de utländska frivilliga i de Internationella brigaderna. Medan kommunistiska enheter mer eller mindre omedelbart integrerades i brigaderna fanns ett motstånd bland CNT:s och POUM:s internationella kontingenter att ställa sig under stalinistisk kontroll.

Vid aragonska fronten var det bara en minoritet av de utländska stridande bland anarkisterna och POUM som gick över till Internationella brigaderna.

Till dags dato har det gått att under någon tidpunkt mellan augusti 1936 och juni 1937 identifiera 367 frivilliga från 27 olika länder hos POUM i Aragonien. Av dem var 107 tyskar, 77 italienare, 39 briter, 16 belgare, 14 nederländare, 10 polacker, 9 österrikare, 8 amerikaner och 7 schweizare. Där fanns även frivilliga från Algeriet, Argentina, Australien, Brasilien, Tjeckoslovakien, Kuba, Danmark, Ungern, Irland, Litauen, Marocko, Mexiko, Peru, Portugal, Rumänien, Sydafrika och Jugoslavien.¹⁷

Precis som i Internationella brigaderna kom majoriteten av POUM:s utländska frivilliga från länder med auktoritära eller fascistiska regeringar. Tyskarna var flest, sannolikt drygt en tredjedel av hela POUM:s internationella kontingent.¹⁸ De flesta hade lämnat Tyskland när nazisterna kommit till makten 1933, några var redan bosatta i Spanien inbördeskriget, resten kom från Frankrike när konflikten väl inletts. Några hade tillbringat tid underjordiskt i Tyskland, andra hade suttit i koncentrationsläger. Såväl KPD(O) som SPD uppmuntrade sina medlemmar i exil att fara till Spanien, i synnerhet sådana med militära erfarenheter.

De flesta av de tyskar som verkade som officerare, politiska kommissarier eller kulspruteskyttar var medlemmar av något av dessa båda partier.

Italienarna utgjorde den näst största gruppen. Huvuddelen hade varit aktiv i antifascistisk verksamhet, många hade suttit i fängelse innan de hamnat i exil. Det var huvudsakligen flyktingar bosatta i Frankrike eller Spanien. Förutom trotskisterna och bordigisterna i ILG, av vilka de flesta tidigare varit medlemmar av kommunistpartiet PCI, var den största gruppen inom den italienska kontingenten medlemmar av PSMI.

Eftersom fransmännen utgjorde en tredjedel av Internationella brigadens trupper är det troligt antalet franska frivilliga i POUM:s milis var betydligt fler än de 42 identifierade. Dessutom hade både nordafrikaner och polacker ofta franskt medborgarskap. Ytterligare 36 frivilliga, bosatta i Frankrike, troligen av spansk härkomst, ingick också i partiets milis.¹⁹

Innan kontingenten från *Independent Labour Party* anlände i januari 1937 fanns bara ett fåtal brittiska frivilliga. Huvuddelen av belgarna var medlemmar i trotskistiska *Parti Socialiste Révolutionnaire*, av vilka flera tidigare hade varit med om striderna för att försvara Irun.²⁰ Nästan alla frivilliga från Nederländerna verkar ha varit medlemmar av det till IBRSU anslutna Revolutio-

¹⁷ Denna information baseras på en rad olika källor, bl a: POUM, IBRSU och trotskistiska tidningar; José Luis Ausin Hervilla, *Milicians del POUM, segons dades de microfilms de l'ANC*; W Abel och E Hilbert, "Sie werden nicht durchkommen" *Deutsche an der Seite der Spanischen Republik und der sozialen Revolution*, Auflage 2015; Associazione Italiano Combattenti Volontariat Antifascista di Spagna (AICVAS), *La Spagna nel nostro cuore 1936-1939. Tre anni di storia da non dimenticare*, Rom 1996; Nederlandse vrijwilligers in de Spaanse Burgeroorlog; C Hall, *In Spain with Orwell, George Orwell and the Independent Labour Party Volunteers in the Spanish Civil War*, Perth 2013; *Le Maitron. Dictionnaire biographique du mouvement ouvrier français (1964-1997)*; ytterligare information har hittas i CDHM (Salamanca) och Internationella brigadernas arkiv (RGASPI).

¹⁸ Orwell uppger att "flera hundra tyskar fanns med i POUM", G Orwell, *Orwell in Spain*, London 2001, s. 67.

¹⁹ J L Ausin Hervilla, a.a.; förutom medlemmar av *Gauche révolutionnaire*, fanns medlemmar i två trotskistiska partier, *Parti ouvrier internationaliste* och det oppositionella *Parti Communiste Internationaliste* bland de franska frivilliga.

²⁰ N De Beule, "Met de loupe op zoek naar de Belgische Trotskisten in de Spaanse arena", https://www.journalbelgianhistory.be/nl/system/files/article_pdf/BTNG-RBHC%2C%2018%2C%201987%2C%201-2%2C%20pp%20399-417.pdf.

nära socialistiska arbetarpartiet (*Revolutionair Socialistische Partij*, RSAP), som bildats av vänster-socialister och trotskister 1935.

Precis som i Internationella brigaderna var många av POUM:s frivilliga av judiskt ursprung. Detta gällde särskilt de från Tyskland, Polen och Belgien och de som var engagerade i milisens sjukvårdstjänst. De flesta av POUM:s frivilliga var i slutet av 20-årsåldern och från arbetarklassen, vilket också var fallet i de Internationella brigaderna. Eftersom miliserna var mindre noggranna beträffande de frivilligas ålder fanns en hel del som var yngre än 20 eller äldre än 40. I den senare gruppen fanns det fåtal frivilliga som hade militär erfarenhet eller, speciellt gällde detta tyskarna och italienarna, veteraner från de revolutionära rörelserna i början av 1920-talet.

Förutom Orwell och Cornford fanns andra författare och konstnärer i POUM:s milis som den polske författaren Wladimir Malacki²¹, mer känd som Jean Malaquais, den surrealistiske poeten Benjamin Péret²² och kubanen Juan Brea; de tyska konstnärerna Karl Heidenreich²³ och Otto Töwe, den brittiske dansaren och författaren Greville Teixidor och den italienske dramatikern Mario Traverso.

Det viktigaste bidraget som de internationella frivilliga i POUM:s milis stod för var antagligen som officerare eller sjukvårdspersonal. De internationella enheterna leddes av utländska officerare som Enrico Russo och fransmannen Jean-Claude Lafargue, som förde befäl över Internationella Lenin-gruppen, eller Bob Edwards från ILP. Andra hade viktiga roller i POUM:s kommandostruktur rent allmänt, i synnerhet var detta fallet med italienaren Camilla Lanzillota, tysken Hans Reiter och den ryskfödde Georges Kopp.

Som student hade Lanzillotta deltagit i kampen mot fascistiska grupperingar i Bari, Pisa och sårats två gånger. 1922 hade han gått med i den italienska armén, där han engagerat sig i underjordisk antifascistisk aktivitet tills han blev arresterad 1934. Efter att ha rymt från fängelset 1936 tog han sig via Frankrike till Spanien, där han enrollerade sig i POUM:s internationella kolonn. Hans militära erfarenheter gjorde att han utnämndes till överbefälhavare för partiets Lenindivision.

Reiter kom från en familj av militärer och hade gått på kadettskolan i München. I Spanien skulle han göra gällande att han varit fången i ett koncentrationsläger och att hans fader hade blivit mördad av nazisterna.²⁴ Vad som verkar vara klart är att Reiter hade vistats en viss tid i Främlingslegionen innan han 1935 kommit till Spanien. Som chef för en kulspruteavdelning deltog han i striderna kring Quicena i september 1936 och skulle senare föra befäl över POUM:s chockbataljon.

Kopp sade sig vara belgisk ingenjör och uppfinnare, socialist och reservofficer. Han uppgav sig ha kommit till fronten på flykt från hemlandet, där han dömts till 15 års fängelse i sin frånvaro för att ha "tillverkat sprängämnen åt en främmande makt".²⁵ Senare granskning har emellertid visat att Koppes version varit delvis osann. Kopp hade faktiskt varit ingenjör, men hade aldrig avslutat studierna och hade därmed ingen formell kvalifikation. Det finns inga belägg för att han vare sig tillhört armén eller ägnat sig åt att smugla militär hjälp till Spanien. I själva verket hade Kopp en något turbulent bakgrund. Han var född i Sankt Petersburg 1902 med belgiska föräldrar och trots att han bott i Belgien från sju år ålder hade han aldrig skaffat sig belgiskt medborgarskap. Han hade

²¹ Malacki, ofta betecknad som "den franske Orwell" hade emigrerat till Frankrike 1925. Hans första, och mycket lovordade, roman *Les Javanais* baserade sig på hans tid som gruvarbetare. Han skrev den 1935, men den publicerades inte förrän 1939 då boken tilldelades Renaudotpriset.

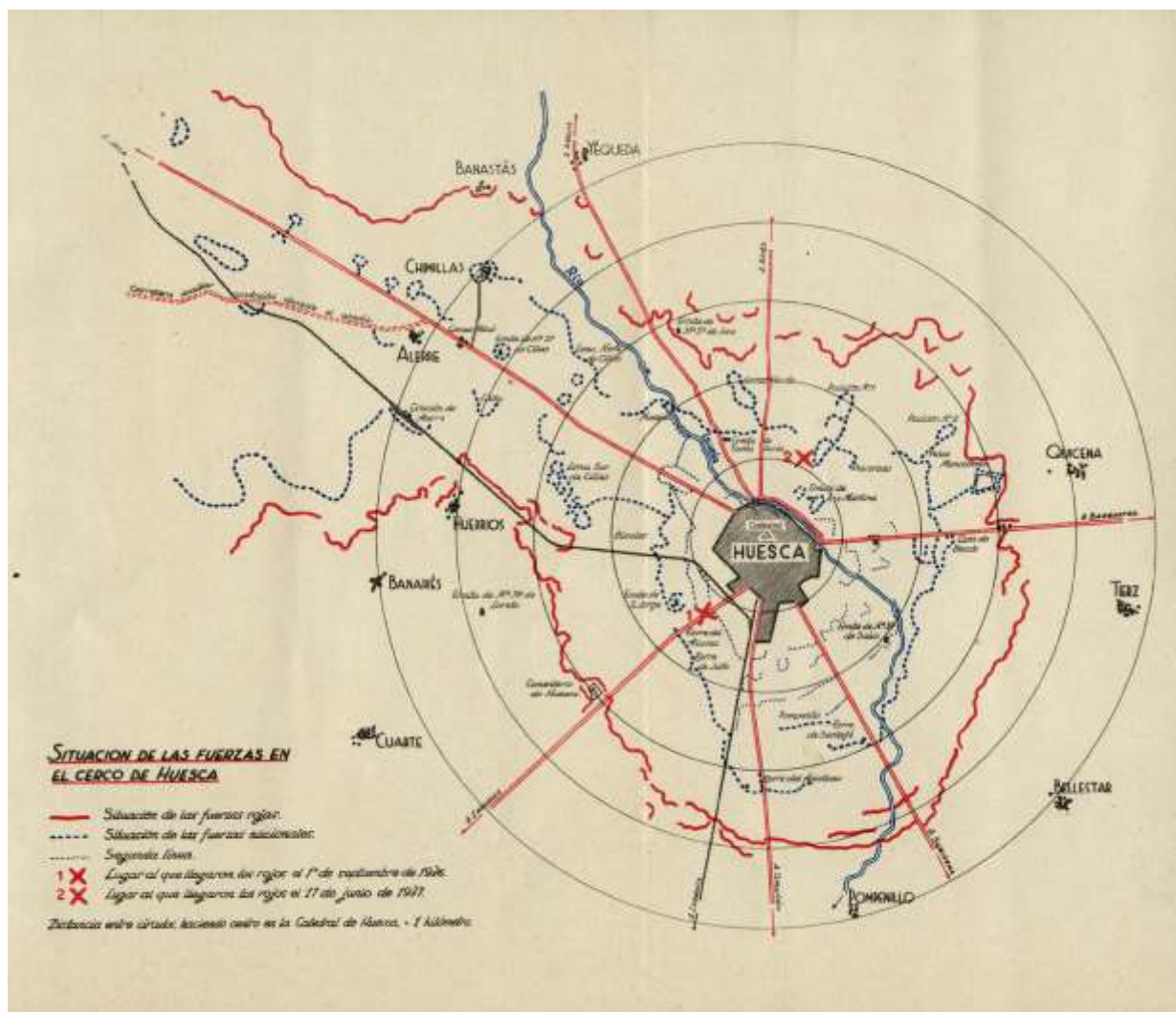
²² Peret hade varit en av grundarna av den surrealistiska rörelsen i Frankrike och blev senare trotskist.

²³ Heinderich hade varit delegat i Arbetar- och soldatrådet i München 1918. När nazisterna kom till makten förstördes 300 av hans målningar som "degenererad konst".

²⁴ De biografiska detaljerna om Reiter är motsägelsefulla. I POUM:s tidningar gjorde Reiter alltid anspråk på att vara en gammal revolutionär, rent av en gång medlem i *Spartakusbund*. *Adelante* 25 mars 1937, 2 april 1937; *Impuls*, 2 april 1937; *Front* (Terrassa, 6 maj 1937)

²⁵ Denna redogörelse för Kopp liv återfinns exempelvis i Orwell op.cit s 151; F. Morrow, [Spanien 1931-1937](#), s 123-4 (på marxistarkivet); i intervjuer med Kopp i *Combat* 11.11.36; 4.12.36 och i ILP: s tidning *New Leader* 13.8.37 (Robert Edwards, "Soldier of Socialism").

haft ambitioner att bli uppfinnare och varit involverad i ett antal mindre framgångsrika projekt. Det troligaste skälet till att han lämnat Belgien var familjeproblem och skulder. Kopp kom till Barcelona på hösten 1936 och övertygade POUM om sin antifascistiska och militära bakgrund och skulle sedan leda olika enheter vid Huescafronten. Trots de falska uppgifterna visade han sig enligt olika vittnesmål vara en modig och duglig officer. Kopp skulle senare föra befäl över tredje regementet i Lenindivisionen.²⁶

Huescafronten, oktober 1936 – juni 1937

Andra utländska frivilliga som verkade som officerare i POUM-milisen var tyskarna Kurz Álvarez²⁷, Peter Blachstein, Josep Halm, Erich Hartmut²⁸, Peter Huber och Hans Sitting, italienarna Enrico Crespi och Paolo Girelli²⁹, argentinarerna Juan Toner³⁰, polacken Benjamin Lewinsky³¹ och jugoslaven Franjo Cagalj.

²⁶ B Govaerts, "George Kopp: De vreemde voetnoot in een beroemd leven", *Vrij Nederland*, 24 augusti 1985; B Govaerts, "Comandante Georges Kopp (1902-1951). De belgische vriend van George Orwell", 2007; H Wildemeersch, *George Orwells Commander in Spain. The Enigma of Georges Kopp*, London 2010.

²⁷ Álvarez organiserade den första pionjärenheten i POUM:s milis.

²⁸ Hartmut var artilleriofficer hos POUM.

²⁹ Girelli, murare från Brescia, för till Madrid med Andra bataljonen i Joaquin Maurín-kolonnen i oktober 1936 som chef för en pionjärenhet.

³⁰ Moner ledde en *Centuria* i Joaquin Maurín-kolonnen i Tierz.

³¹ Lewinsky var jude och hade emigrerat till Paris med sin familj 1925; han var bara 20 (påstod sig vara 24) när Kopp gav honom befälsuppdraget i november 1936.

Framträdande bland POUM:s politiska kommissarier var rumänen Sebastian Wisner och tysken Walter Schwartz.³² Wisner, sannolikt medlem i Förenade socialistpartiet i Rumänien, ingick i milisens generalstab. Schwartz skötte sambandet mellan den tyska kontingenten och POUM:s ledning. Andra utländska kommissarier var tyskarna Otto Breismann och Horst Lichenstein samt italienarna Giuseppe Borgo och Amos Salvadori.

Utländska frivilliga hade en central roll i milisernas sjukvårdstjänst. Bland läkarna vid fronten fanns amerikanerna Max Gerchik och Louis Levin, österrikaren Sam Salzmänn, tyskan Charlotte Margolin, italienaren Bernardo Fienga, peruanen José Briones, polskan Olga Monsheli Preissand samt rumänerna Felix Ippert och Salomán Wisner.

Gerchik, som var medicinstudent, hade kommit till Barcelona för att delta i Folkolympiaden. Levin var läkare i ILP:s kontingent. Margolin, som var medlem i KPD(O) och hade tidigare arbetat på det ansedda Medicinska universitetet i Berlin, hade kommit till Barcelona 1934.³³ Efter en tid vid fronten med Miguel Pedrola-kolonnen arbetade hon vid Maurínsanatoriet i Barcelona. Fienga, sympatisör med bordigisterna, hade i juli 1936 åkt till Madridfronten med JSU:s Oktoberbataljon, där han sårats. Han återvände senare till Barcelona där han organiserade sjukvårdstjänsten i Lenin-divisionen.³⁴ Briones hade arbetat som läkare i byn Oliana i Lleida, innan han kom till fronten med POUM:s första kolonn.³⁵ Monsheli Preissand hade kommit till Barcelona i augusti innan hon den 15 september tagit sig till fronten tillsammans med Margolin, där även hon verkat i Pedrola-kolonnen. Salomán Wisner (*Mina*), bror till politiske kommissarien Sebastian Wisner, hade deltagit i revolutionen i Ungern 1919 och det kommunistiska upproret i Bulgarien 1923. Han var specialist på skallskador och hade kommit till Barcelona i maj 1936 och sedan varit med om att organisera POUM:s första sjukvårdstjänst vid fronten.

Trots att POUM talade om att integrera kvinnor i den revolutionära processen och behovet av att organisera dem politiskt tycks få kvinnor ha ingått bland de stridande. De flesta kvinnor som befann sig med POUM:s milis, och andra miliser, vid fronten gjorde det i egenskap av sjukvårdspersonal eller som kockor.

Flera utländska kvinnor befann sig vid någon tidpunkt med POUM vid fronten, bl a förutom Margolin och Monsheli också österrikiskan Rosa Winkler, brittiskorna Greville Teixidor (Foster) och Sybil Windgate, fransyskan Susagna Lemaitre och tyskorna Angelina Franska, Else Homberger (Henschke) och Eva Läufer samt italienskan Giuseppe Buisan. Andra utländska kvinnor var aktiva bakom fronten som Virginia Gervasini och brittiskfödd Mary Low. De flesta tycks ha varit involverade i milisens sjukvårdstjänst. Franziska, Laufer, Windgate, Zimbel och, förmodligen, Lemaitre var sjuksköterskor. Windgate, medlem i *Socialist League*, var bara en kortare tid vid fronten hos ILP:s kontingent, innan partiets representant i Barcelona, John McNair, tvingade henne att återvända bakom fronten. Läufer, medicinstudent, arbetade senare som ortoped på sjukhuset i Lleida. Lemaitre knöts till POUM:s artilleri.

Huruvida de andra kvinnorna deltog i striderna är inte känt. Helt klart är att det vid den arragonska fronten inte fanns någon motsvarighet till argentinskan Mika Etchebéhère som ledde ett av POUM:s kompanier vid Madridfronten. Rosa Winkler åkte till fronten med LIG, men hade redan i oktober återvänt till Barcelona. Författaren och dansaren Teixidor tillhörde POUM ett kortare tag i början av kriget innan hon anslöt sig till Durrutikolonnen. Den schweiziska trotskisten Clara Thalmann

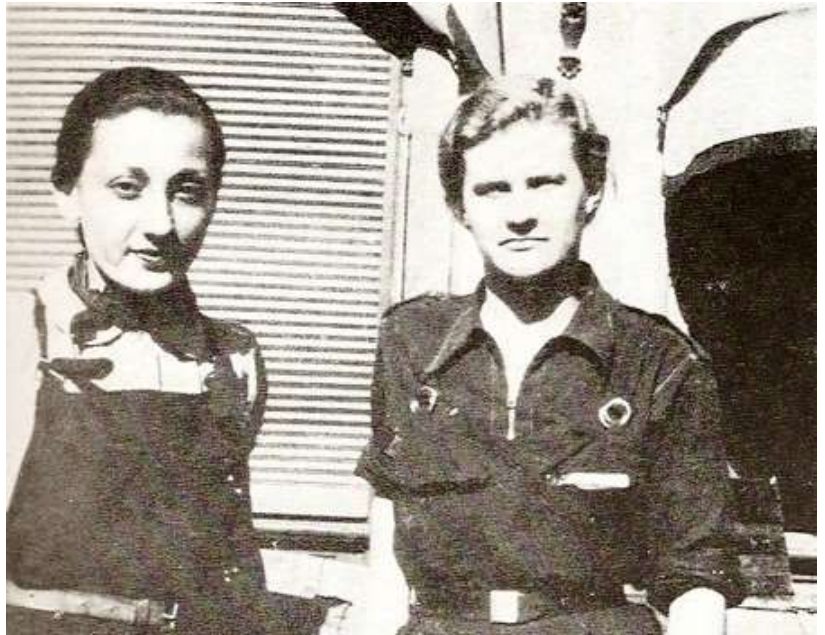
³² Schwarz, medlem i KPD(O), hade åkt till Barcelona 1932 och var sekreterare i POUM i Gráciakvarteret.

³³ Margolin skrev 1923 en viktig studie baserad på hennes doktorsavhandling om nervsystemets beteende hos cancerpatienter.

³⁴ Efter inbördeskriget tog sig Fienga till Mexiko där han blev personlig läkare åt både president Lázaro Cárdenas och Leo Trotskij.

³⁵ Enligt *Avanti*, 25 juli 1936, var POUM:s första kolonn utrustad med sjukvårdstjänst i form av två ambulanser, två läkare, fyra medicinska ordonnanser, tre sjuksköterskor och sex bårbärare. Direkta vittnesuppgifter betecknade POUM:s sjukvårdstjänst som ytterst bristfällig; Orwell, *a.a.*, s. 282; M Grossi, *Cartas de Grossi*, Sariñena 2009; E Läufer, "A German Communist in the Spanish Civil War", *What Next?*, N° 13, 1999.

tillbringade en kort period med POUM:s chockbataljon i april 1937 efter att ha tillhört Durruti-kolonnen.³⁶

Olga Monsheli Preiss och Mary Low i Barcelona, augusti 1936

Ett undantag var den nittonåriga tyskan Margarete Zimbal, som före kriget hade flytt från sin nazistiske far, rest till Spanien 1933 och där träffat Erwin Bresler. De levde som gatumusikanter och kom 1936 till Sitges, där de gick med i JCI och bodde med KPD(O)-medlemmarna Else Homberger och Gerhard Henschke. I augusti 1936 ingick alla fyra i den POUM-kontingent som försökte återta Mallorca, där Bresler dödades. Zimbal återvände till Barcelona och for sedan till Aragon-fronten. Hon stupade den 22 oktober under offensiven mot Huesca. Vid tiden för sin död betecknades Zimbal som sköterska, men hon hade också deltagit i striderna.

För JCI blev hon martyr och en stor manifestation av alla arbetarorganisationer ägde rum vid hennes begravning i Barcelona. Som en hyllning beslutades att upprätta en bataljon helt bestående av kvinnor, Margarita Zimbal-bataljonen, men den kom aldrig att se dagens ljus, trots att POUM var den enda arbetarorganisationen som erbjöd kvinnor militär träning bakom fronten.³⁷

Lenindivisionen

Allt eftersom kriget fortskred stod det klart på den republikanska sidan att behovet att organisera krigsinsatserna på ett mer centraliserat och effektivt sätt var akut. Parallellt med arbetet på återuppbygga den republikanska staten pågick i oktober 1936 arbetet med att skapa en ny folkarmé. I motsats till vad som påstås betonade även POUM vikten av att få till stånd en disciplinerad armé och ett enat kommando. I stället för att vara en ”borgerlig” folkarmé skulle denna armé som sin förebild ha Sovjetunionens Röda armé under ryska inbördeskriget. Den skulle stå under arbetarorganisationernas kontroll, men inte vara organiserad efter parti- eller facklig tillhörighet som miliserna varit. Alla arbetare mellan 18 och 30 skulle inkallas. För att värna om ”den revolutionära

³⁶ Thalmann hade åkt till Spanien dit hennes man Pavel Thalmann också kom som representant för de schweiziska arbetarnas simklubb för att delta i Folkolympiaden.

³⁷ Enligt POUM ”tänkte Zimbal som en man, hon laddade sitt gevär och sköt oupphörligt, oberörd av fascisternas kulor ... hon utsatte sig ständigt för risker för att kunna rädda sårade ... Hon var prototypen för den revolutionära kvinnan ... feminin men stark, modig, heroisk ...”, *Front* (Sitges), 25 oktober 1936; *La Vanguardia*, 23 oktober 1936; *Spanish Revolution*, 2 december 1936; se även O Castellví, *De les txequés de Barcelona a l'Alemanya nazi*, Barcelona 2003, s. 41-43; enligt POUM:s dagstidning *La Batalla* deltog cirka 100 kvinnor regelbundet i dessa utbildningsövningar.

hygienen” skulle värnpliktiga från borgar- och medelklassen bara utföra underhållsinsatser, som att gräva skyttegravar.³⁸

I Katalonien hade milisen stått under den antifascistiska miliskommitténs kontroll, och från början av oktober av den nybildade katalanska regeringen. Med satsningen på militarisering integrerades de katalanska miliserna i december 1936 i Kataloniens folkarmé och kontrollerades av Försvarsrådet (ministeriet) i *Generalitat*, inte av Republikens regering i Valencia. Den katalanska armén var indelad i divisioner, var och en med tre regementen bestående av fyra bataljoner på 440 man, med eget artilleri, egna automatvapen, kommunikationer och pionjärstyrkor.³⁹

Redan innan den katalanska armén bildats hade POUM-milisen genomgått sin egen version av ”militarisering” under Josep Rovira,⁴⁰ som den 19 september utnämns till befälhavare för partiets styrkor. Rovira införde förbättrad utbildning samt bättre försvars- och militär organisering. Tidigare hade POUM:s styrkor, i likhet med andra miliser, varit organiserade i *Centurias* eller *Banderas* på cirka 100 stridande. Bataljoner bildades på basis av fyra *Centurias*, som i sin tur blev kompanier.

I motsats till den uppfattning som Orwell spridit framställs POUM:s milis i andra minnen och rapporter som välorganiserad och disciplinerad, trots de ofördelaktiga omständigheterna. Disciplinen upprätthölls i huvudsak på grundval av de stridandes politiska engagemang. Desertering var ovanligt, trots avsaknaden av permissioner.⁴¹ Ställningarna försvarades också bättre än vad man får intryck av genom att läsa Orwell. En rapport skriven av veteranen och medlemmar i KPD(O), Waldemar Bolze, i april 1937 skildrar det imponerande nätverket av försvarsställningar i Tierz-Quicena-sektorn, där skyttegravarna på en del ställen bara låg 50 meter från fienden.⁴²

I slutet av december 1936 var POUM:s milis organiserad i fyra kolonner: Miguel Pedrola-kolonnen, tidigare andra, Joaquin Maurín-kolonnen och de mindre Miguel Lobo- och Juventud Comunista Ibérica-kolonnerna. Dessa kolonner ockuperade ett 15 kilometer långt band vid Huescafronten mellan La Granja (öster om Montflorite) i söder till närheten av Fornillos de Apiés i norr. Medan de större Pedrola- och Maurínkolonnerna höll sektionen norr om byn Bellestar, var Lobo- och JCI-kolonnerna stationerade kring Montflorite och i Sierra de Alcubierre i söder. I slutet av november hade POUM:s kolonner börjat tala om sig själva som ”Lenindivisionen”, men formellt var inte integreringen av kolonnerna som regementen, bataljoner och kompanier i katalanska folkarmén klar förrän i slutet av mars 1937.⁴³ Då uppgavs att Lenindivisionen bestod av 6 590 man: 5 750 infanterister, 196 artillerister (två batterier), 264 kavallerister och 380 pionjärer.⁴⁴

³⁸ Enligt till exempel José Maria Maldonado ”ville POUM inte veta av någon traditionell disciplin eller att lyda order oavsett om de kom från militära eller civila befälhavare”, Maldonado, *a.a.*, s. 38. Om POUM:s militära politik, se R Tosstorff, *El POUM en la revolució espanyola*, Barcelona 2009, s. 155-71 och rapporten från POUM:s militärkonferens i Lleida, 17-19 januari 1937, *La Batalla*, 23 januari 1937, 24 januari 1937.

³⁹ I början av 1937 förfogade de republikanska styrkorna vid den aragonska fronten över 42 486 man med 132 artilleripjäser. I april 1937 hade upprorsmakarnas Femte division 42 873 man, 6 182 i Huescasektorn och 131 artilleripjäser, Maldonado, *a.a.*, s. 143-45.

⁴⁰ Rovira var tidigare chef för POUM:s paramilitära självförsvarsgrupper.

⁴¹ Orwell, *a.a.*, s. 318-320; enligt Josep Pané, politisk kommissarie i POUM:s milis, stärktes disciplinen av den stora närvaron av partimedlemmar, 80 procent till att börja med. J Coll och J Pané, *Josep Rovira. Una vida al serie de Catalunya i del socialismo*, Barcelona 1978, s. 14. Från allra första början var POUM:s tidningar fulla av uppmaningar om att förbättra disciplinen, till exempel ”instrucciones quo se han dado a sí missas las milicias del POUM en campaña”, *La Batalla*, 8 augusti 1936.

⁴² [Three months on the Huesca Front](#), i *The Spanish Civil War. The view from the Left, Revolutionary History*, årg. 4, No 1&2, London 1992; När Josep Guarner, överbefälhavare för den katalanska armén, utfrågades vid rättegången mot ledningen för POUM i november 1938, sade han att han inte känt till några klagomål över försvarsåtgärderna i de ställningar som partiets milis hållit, *El process del P.O.U.M. Documentos Judiciales y Policiales*, Barcelona 1989, s. 411; Orwell medgav att linjerna ofta låg nära varandra vid Huescafronten, Orwell, *a.a.*, s. 281; *Front* (Terrassa), 24 december 1936, uppgav att linjerna bara låg 50 meter från varandra vid fronten i Manicomio.

⁴³ Fram till slutet av mars användes fortfarande de gamla beteckningarna. Därefter blev Maurín-kolonnen Första regementet, Pedrola-kolonnen det Andra och Lobo det Tredje. Beträffande hur POUM:s styrkor var placerade: se Cuartel

Alla milisstyrkor vid Aragonfronten klagade över bristen på vapen. Ständigt hördes krav på att vapen skulle skickas till fronten och att en offensiv omedelbart skulle igångsättas. Framför allt gjorde bristen på artilleri och flygskydd det närmast omöjligt att (från början av oktober 1936) kunna erövra väl befästa fiendeställningar.⁴⁵ Allt oftare anklagades regeringen för att sabotera Aragonfronten på grund av att den var dominerad av revolutionära vänstern.*

Lenindivisionens brist på vapen och materiel innebar att den aldrig formellt kom att erkännas av den katalanska regeringen. För 5 750 infanterister hade Lenindivisionen 3 752 gevär, att jämföra med Ascasodivisionen, som man höll Huescafronten tillsammans med, som hade 5 495 gevär för 7 090 infanterister. Ett större problem var bristen på automatgevär – så avgörande för skyttegravskrig. Lenindivisionen hade bara 25 mot 94 i Ascasodivisionen.⁴⁶

Och siffrorna i sig säger inget om kvaliteten på de vapen som fanns.

Vittnesmålen är eniga om den dåliga kvaliteten både på gevär och automatvapen och bristen på ammunition, som när den fanns ofta hade fel kaliber. På grund av brist på granater och pjäsernas dåliga tillstånd var artilleriets insatser sporadiska och ofta dåligt riktade. Först när den katalanska armén integrerats i Folkarmén i maj 1937 började vapentillgången förbättras något.

Kataloniens armé blev nu Östra armén under kontroll av Folkarméns generalstab. Varje division omorganiserades nu i tre blandade brigader, var och en bestående av fyra bataljoner med åtföljande sektioner på, i teorin, sammanlagt 4 269 man. Vid den aragonska fronten blev dock aldrig någon blandad brigad färdig och när fronten föll i mars 1938 hade bara ett fåtal mer än 2 500 man, ungefär lika mycket som de regementen som de ersatt året innan.⁴⁷ Lenindivisionen erkändes nu formellt och blev 29:e divisionen.⁴⁸

Orwell och ILP:s kontingent

Den 12 januari anlände 25 frivilliga från ILP i Barcelona. ILP hade brutit med Labourpartiet 1932 på grund av dess stöd för den nationella regeringen, hade utvecklats mot revolutionär socialism och blivit en av de viktigare delarna av IBRSU. I november hade man börjat värva frivilliga till Spanien sedan en av partiets ledare, Bob Edwards, rest till Barcelona med en ambulans som gåva till POUM. Den första gruppen framställdes som förtrupp till en större styrka senare, men den brittiska regeringens förbud mot att landets medborgare stred i utländska arméer satte stopp för fortsatt rekrytering.⁴⁹ Vid fronten fick de sällskap av andra engelsktalande frivilliga, bland dem Orwell, som anlät med en *Centuria* i den nya JCI-kolonn som bildats tre veckor tidigare.

General del Frente de Aragón. Estado Mayor 3e Sección Sariñena, marzo 1937, "Operaciones. Plán de operaciones sobre Huesca, AHM Caja 786,2.

⁴⁴ "Líneas generales de la organización de las fuerzas que guarnecen la región catalana" Documento 0297, Fundación Anselmo Lorenzo; en fascistisk rapport i mars 1937 uppgav att Lenindivisionen bestod av 7 300 man med 80 automatgevär och 18 artilleripjäser; 5e División Orgánica EM "Parte informativa correspondiente del día de 22 marzo de 1937" AHM Caja 2417,11.

⁴⁵ José Maria Maldonado anser att, på grund av bristen på såväl manskap som bra vapen och fiendens starka försvarsställningar, var det "så gott som omöjligt" för de republikanska styrkorna att erövra fiendens ställningar, Maldonado, *a.a.*, s. 94; Waldemar Bozle gör en likartad bedömning i "Three months", *a.a.*, s. 294-95.

* Bristen på vapen och orättvisorna när det gällde vapentilldelningen skapade infekterade motsättningar. Många historiker pekar på detta. I slutet av kapitel 4 i [Katalonien i krig och revolution, 1936-1939](#) ger Pelai Pagès ett exempel på detta redan i augusti 1936. Med tiden blev det allt värre, eftersom vapnen styrdes över till den reguljära armén som kommunisterna hade stort inflytande över. – *Red*

⁴⁶ "Líneas generales de la organización de las fuerzas que guarnecen la región catalana" Doc 0297, Fundación Anselmo Lorenzo; Maldonado, *a.a.*, s. 511-13.

⁴⁷ Maldonado, *a.a.*, sid, 169-70, 516-18; Vicenc Guarner uppgav att han aldrig såg någon fullständig blandad brigad vid fronten, V Guarner, *Cataluña en la guerra de España*, Madrid 1975, s. 225.

⁴⁸ Första och Tredje regementena slogs samman för att utgöra 128:e blandade brigaden och Andra regementet blev det Tolfte.

⁴⁹ John McNair, ILP:s representant i Barcelona, uppgav att 200 hade anmält sig för att komma, *La Batalla*, 1 april 1937.

Under de följande fem månaderna skulle minst 45 frivilliga, bl a medicinsk personal, passera genom ILP-kontingentens led. Av dem var 35 brittiska medborgare, fyra amerikaner, tre irländare, en australier, en polack och en sydafrikan. Bland britterna fanns minst sex skottar, fem walesare och två från Nordirland. Tjugofyra var medlemmar av ILP. Tre i *Socialist League*, en fraktion inom Labourpartiet. Polacken Juliusz Kampf var medlem i det oberoende socialistpartiet i Polen, amerikanen Harry Milton i *Revolutionary Workers League* och den 18-årige Stafford Cottman i *Young Communist League*.⁵⁰ Enligt [underrättelsetjänsten] MI5 hade 15 i ILP:s kontingent militär erfarenhet innan de åkte till Spanien.⁵¹

Orwell hade åkt till fronten med unga och oerfarna milismedlemmar, en del av den nybildade JCI-kolonnen som skickades till Alcubierrebergen. Där anslöt de sig till resterna av de sannolikt demoraliserade styrkor som lidit nederlag i Leciñena i oktober året före. Orwell blev ”oerhört obehaglig till mods” när han insåg att fienden bara var några hundra meter bort. Han verkade vara omedveten om att andra miliser, främst från PSUC:s Carlos Marx-division, befann sig alldeles i närheten av fascisternas isolerade ”San Simon”-ställning framför honom och som hade intagits när Leciñena fallit. I slutet av februari skickades POUM:s styrkor i Alcubierre cirka 60 kilometer norrut för att ansluta sig till de kamrater som låg utanför Huesca. ILP:s kontingent förflyttades till linjerna vid La Granja som en del av det nyligen bildade Tredje regementet under befäl av Georges Kopp. Även om Orwell kommenterade förbättringen i såväl försvarsförhållanden som vapen och utbildning var han fortfarande i den lugnaste delen av en nu lugn del av fronten.

Chockbataljonen

Omorganiseringen av POUM:s miliser innebar att även de utländska frivilliga omorganiserades. I oktober hade Internationella Leningruppen hamnat i kris när 29 medlemmar, främst bordigister och trotskister, lämnade den i protest mot att POUM gått med på militariseringen.⁵² Bordigisterna ansåg

⁵⁰ Det mesta av den informationen återfinns i Hall, *a.a.*; i maj 1937 ledde Orwell ”trettio man, engelsmän och spanjorer”, Orwell, *a.a.*, s.

⁵¹ B Largeaud, *La perception des volontaires britanniques de la guerre en Espagne, de la surveillance a la redécouverte*, Université Paris Sorbonne-Paris IV, UFR d’histoire, september 2013, s. 114.

⁵² Bilan 22 oktober 1936; för en detaljerad genomgång av krisen, se A Guillamon, *Documentación histórica del trotskismo español (1936-1948)*, Madrid 1996; S Roses, *Els revolucionaria marxistas a l’Espanya del anys 30*, Test Doctoral, Fakultet de Geografia i Historia Contemporànea, Universitat de Barcelona, Maig de 2017, s. 305-54.

att kriget nu inte längre var revolutionärt och de flesta tog sig över till Frankrike eller valde att arbeta bakom fronten, även om Enrico Russo, gruppens chef blev kvar i POUM-milisens generalstab åtminstone fram till januari 1937.⁵³ En del trotskister, som blivit alltmer kritiska till POUM framför allt efter dess beslut att i slutet av september 1936 sätta sig i den katalanska regeringen, valde nu i stället att ansluta sig till CNT:s enheter. Andra som medlemmar av det oppositionella *Parti communiste internationaliste* eller nederländarna stannade kvar i POUM:s milis. En följd av de växande motsättningarna mellan POUM och trotskisterna var att Di Bartolomeo ersattes av den oppositionelle österrikiske kommunisten Kurt Landau som koordinator av internationella avdelningen inom POUM. Max Diamant, som kom till Barcelona i oktober som representant för SAPD, stärkte det grepp som de till IBRSU anslutna organisationerna hade över POUM:s internationella apparat.

Under tiden hade ett nytt försök den 21 november att erövra Loma del Manicomio i Quicenasektorn fått Rovira att inse behovet av att organisera en chockbataljon av frivilliga med någon form av militär erfarenhet. Två tredjedelar av den nya "Chockbataljonen Rovira" var utländska frivilliga, många av dem f d medlemmar av *Bandera Pedrola* som visat vad de gick för i striderna kring vägen till Barbastro i september.

Huvuddelen av den nya rätt ansenliga tyska kontingenten rekryterades till Chockbataljonen, liksom majoriteten av de nederländska och centraleuropeiska frivilliga. Milisens generalstab hade förstått de tyska soldaternas militära duglighet och till att börja med var de framträdande bland officerare och kommissarier. Peter Huber, medlem i KPD(O), var dess förste befälhavare och Reiter till att börja med hans närmaste man.

I teorin var trupperna i den nya bataljonen tvungna att vara medlemmar av POUM eller något av de till IBRSU anslutna partierna och vara redo att "kämpa in i döden".⁵⁴ Bataljonen försågs med de bästa vapnen och särskilda mörkgröna uniformer.⁵⁵ Disciplin och övningar var hårda och den som vägrade att följa en order "blev förmodligen skjuten". På basen i Fañanás, cirka tolv kilometer bakom linjerna, upprättade bataljonen en egen träningsanläggning, ett bibliotek och en skola där man bland annat hade språkundervisning.⁵⁶ Chockbataljonen innebar att den särskilda Internationella kolonnen (eller Gruppen) upphörde att existera. De utländska frivilliga som inte upptogs i den nya bataljonen införlivades i olika *Centurias* eller speciella sektioner, vilket blev fallet med *Gauche révolutionnaire*, PSMI och ILP.

Det var Chockbataljonen som medverkade i det fåtal strider som POUM:s trupper var inblandade i före offensiven i juni 1937.⁵⁷ Den fick sitt elddop den 6 januari då republikanska styrkor återtog byarna Lierta och Arascués, cirka 15 kilometer norr om Huesca, som fascisterna erövrade den 20 december. Förutom Chockbataljonen deltog trupper från två andra av POUM:s *Centurias* plus enheter ur Ascasodivisionen i CNT och Barbastromiliserna. Anförda av Hubers och Reiters kulsprute-

⁵³ Den 28 januari 1937 skrev Russo under sin löneutbetalning för tiden 1 december 1936 till 15 januari 1937; ANC 1-1-T-6489/824; i varje fall två Bordigister fortsatte att strida: Emilio Lionello återgick till POUM:s milis i Miguel Pedrola-kolonnen och återvände till fronten den 16 november 1936, den 7 januari 1937 skrev han under sin löneutbetalning för tiden 16 november 1936 till 30 november 1936 ANC 1-1-T-6436/421-422; Gildo Belfiore anslöt sig senare till Internationella brigaderna, *Associazione Italiano Combattenti Volontari Antifascista di Spagna* (AICVAS) *La Spagna nel nostro cuore 1936-1939. Tre anni di storia da non dimenticare*, Rom 1996, <http://www.aicvas.org/2012/09/11/la-spagna-nel-nostro-cuore-1936-1939/>.

⁵⁴ En fascistisk rapport beskrev Bataljonen som bestående av "väl utbildade och väl beväpnade speciellt utvalda fanatiker", "Informe sobre el ataque del día 17 del actual posición número dos", 21 mars 1937. AHM 1299, 53.

⁵⁵ Dessa tillverkades i en verkstad i Lleida och "blev föremål för viss beundran och respekt" bland de övriga i Lenindivisionen. Coll, *a.a.*, s. 119; Grossi beskrev bataljonen som den "mest välklädda och mest disciplinerade enheten vid fronten", Grossi, *a.a.*, s. 99.

⁵⁶ A Forner, "El Batallón de Choque Rovira", *Juventud Comunista*, 13 maj 1937; enligt Orwell kunde tyskarna "inte ett ord engelska, franska eller spanska", Orwell, *a.a.*, s. 83.

⁵⁷ Bataljonens "heroism" skulle senare intygas av CNT:s milisledare Miguel García Vivancos, "Informe", 21 juli 1937. FAL; den nederländske frivillige Anton Van Den Berg har uppgett att han som medlem i bataljonen deltog i ett dussintal attacker, [Nederlandse vrijwilligers in de Spaanse Burgeroorlog](#)

sektioner erövrade Chockbataljonen Arascués bergsrygg och stormade sedan byn Liertes i ett blyt-anfall, medan CNT:s milis säkrade flankerna. Den milis som deltog lyckönskades till den ”lysande framgången”. Åtminstone tre unga internationella frivilliga stupade.⁵⁸

Den 19 februari erövrade fascisterna byn Vivel del Rio Martin, 80 kilometer norr om Teruel. Chockbataljonen, nu under befäl av Reiter, samt Maurín- och JCI-kolonnerna, samt milis från PSUC och CNT, skickades fyra dagar senare ut för att återta byn. Trots att POUM:s och CNT:s styrkor intagit ställningar runt Vivel slogs attacken tillbaka. De närmaste veckorna beskyllde POUM:s tidningar PSUC:s enhet för att ha hållit sig passiva och därmed saboterat angreppet.⁵⁹

Den blodigaste strid Chockbataljonen deltog i före juni-offensiven var ett nytt försök att erövra den strategiskt viktiga bergsstad Loma del Manicomio den 17 mars 1937. De två höjder som dominerade omgivningarna hade av fascisterna betecknats som ”Position nummer 2”. Attacken ingick i ett försök av generalstaben att lätta på trycket mot Guadalajara (slaget där hade inletts den 8 mars) och stärka positioner som skulle göra det möjligt att definitivt isolera Huesca.⁶⁰

På grund av styrkan i fascisternas försvarsställningar inleddes angreppet i skydd av mörkret. Klockan fyra på morgonen erövrade 60 man ur Chockbataljonen under ledning av Reiter den nordligaste kullen i en överraskningsmanöver där de slängde handgranater i fiendens skyttegravar. I den närstrid som sedan följde ska 40 civilgardister ha dödats. Motstridiga uppgifter i POUM:s tidningar anger att en del av fiendestyrkorna kan ha dödats efter att ha kapitulerat. Källor på den fascistiska sidan anger däremot att förlusterna bara uppgick till 13 stupade och säger inget om någon massaker.

Med hjälp av förstärkningar höll Chockbataljonen de erövrade ställningarna i sex timmar varpå de tvingades dra sig tillbaka eftersom inget annat hade fungerat i den planerade operationen. Fascisterna hade därigenom kunnat föra in fler trupper och sätta in artilleri och flyg för att återta kullen. Fientligt infanteri hade avlossat 12 000 salvor, 90 granater och 100 projektiler från granatkastare hade använts innan ställningarna återtagits i närstrider med bajonett. Det utlovade stödet från republikanskt flyg hade inte synts till.⁶¹

Reträtten i öppen terräng tillbaka till POUM:s skyttegravar visade sig kostsam. Minst 25 soldater i Chockbataljonen dödades och ytterligare 65 sårades. Enligt fascistiska källor dödades cirka 50 på den republikanska sidan, bl a fem som tagits till fånga och sedan avrättats. Bland de stupade var briter, nederländare, fransmän, tyskar, italienare, marockaner och katalanska frivilliga. Bataljonens hjältemod prisades i POUM:s tidningar och vid en parad i samband med begravningen av de stupade talade bl a en tysk medlem i Lenindivisionens generalstab, Josef Halm, och den rumänske politiske kommissarien Sebastian Wisner.⁶²

⁵⁸ Guarner, *a.a.*, s. 259; den officiella kommunikén från den republikanska armén den 7 januari 1937 uppgav att milisen erövrat en kanon, ett automatgevär, en granatkastare, 20 gevär, 30 lådor ammunition och tagit fem fångar medan fienden lämnat 50 stupade efter sig, Servicio Histórico Militar, *Partes Oficiales de Guerra: 1936-1939*, band II, Madrid 1978, s. 168. Bland de dödade milismedlemmarna fanns tyskarna Adolf Hess (18 år) och Rudolf Hable (19) och schweizaren Gregor Bobilof (21), *La Batalla*, 13 januari 1937, *Impuls*, 26 mars 1937; P Huber, *Los voluntarios suizos en la guerra civil española*, Guadalajara 2011, s. 142.

⁵⁹ Bland de stupade var Ewald Linke, medlem i SAPD; *La Batalla*, 26 februari 1937, 2 mars 1937; *Juventud Comunista*, 4 mars 1937, 20 maj 1937; *Alerta*, 4 mars 1937.

⁶⁰ Cuartel General del Frente de Aragón. Estado Mayor, 3e Sección, Sariñena, marzo 1937, ”Operaciones. ”Plan de operaciones sobre Huesca (Marzo 1937)” AHM Caja 786,2.

⁶¹ POUM:s version av det som hänt återfinns i: *La Batalla*, 18 mars 1937, 20 mars 1937, 29 april 1937; *Adelante*, 19 mars 1937; den officiella republikanska versionen i *Partes oficiales, a.a.*, band II, s. 248; *La Vanguardia*, 18 mars 1937; fascisternas version i: Ejército del Norte. Quinta División, ”Parte del combate librado el día de 17 marzo de 1937 en Huesca” AHM Caja 1315,34; 5e División Orgánica Estado Mayor, ”Parte informativa correspondiente del día 22 de marzo de 1937” AHM 2417,11; se även Arcarazo, *a.a.*, s. 238-39.

⁶² Siffrorna för POUM återfinns i: *La Batalla*, 20 mars 1937; *L'Espuma*, 9 april 1937; *Frente Proletario* (1938); enligt fascisterna ”krossades” Bataljonen och förlorade 45-60 soldater, bl a befälhavaren Reiter, ”Parte del combate”, *a.a.*; ”Parte informativa”, 22 mars 1937, *a.a.*, ”Información sobre el ataque enemigo del 17 marzo 1937” AHM c1299, Cp53.

Tidigt på morgonen den 13 april var 70 man ur Chockbataljonen engagerade i en nattlig räd i närheten av Ermita Salas för att minska på trycket mot Ascasodivisionen, som var inblandad i en attack i norr. Striderna har skildrats i Orwells *Hyllning till Katalonien*.

Femton medlemmar av ILP:s kontingent, bland dem Orwell, deltog också, tillsammans med andra trupper från andra bataljonen i Tredje regementet under ledning av Gregorio Jorge ("Jorge Roca"). Det skulle vara den enda strid ILP:s kontingent deltog i och kunde bara betraktas som en mindre framgång. Chockbataljonen förmådde inte erövra den position den fått sig tilldelad på grund av tung fiendtlig eldgivning. Lite vapen erövrades och det rapporterades om stupade på den fascistiska sidan. Allra mest tragiskt var att ett dussin medlemmar av JCI fastnade i ingenmansland hela dagen därpå. Bara en av dem kom tillbaka levande.⁶³

29:e divisionen

Under tiden fortsatte kampanjen mot POUM, som stalinisterna anklagade för att vara i maskopi med fienden, och utgjorde bakgrunden till de strider som utbröt i Barcelona i början av maj.⁶⁴ Cirka 70 medlemmar av POUM:s milis, de flesta från Chockbataljonen, hade redan sänts till Barcelona för att skydda partilokalerna.⁶⁵

De fick sällskap av Orwell och en liten grupp frivilliga från ILP, som befann sig på permission. Åtminstone nio i denna grupp, inklusive Orwell, hade haft planer på att ansluta sig till Internationella brigaderna, vilket en del andra av POUM:s internationella frivilliga redan gjort.⁶⁶ Det de fick uppleva i Barcelona övertygade de flesta av dem att det inte gick att överge POUM när organisationen utsattes för en förtalskampanj och fysiska attacker.

När nyheten om striderna nådde fronten blev följden en våg av indignation, men i motsats till vad som påståtts övergav inte POUM:s styrkor skyttegravarna för att bege sig till Barcelona.⁶⁷ Med "stark eskort" av soldater ur Chockbataljonen åkte Rovira till Binefar för att utreda vad som skett. Utefter vägen, i Sietamo, anslöt sig "flera hundra" ur CNT:s 28:e division till dem. CNT-trupperna övertygades om att vänta i Binefar, där de hamnade i strid med lokala styrkor. Under tiden åkte Rovira och befälhavarna för 28:e divisionen, Máximo Franco och Miguel García Vivancos till Lleida där de sammanträffade med överste Alfonso Reyes, medlem i PSUC och chef för flygvapnet i sektorn samt Joaquim Vilar, den katalanska regeringens kommissarie för allmänna ordningen i provinsen. En uppgörelse nåddes om att CNT-styrkorna skulle återvända till fronten samtidigt som alla regeringsstyrkor skulle dras bort från CNT:s och POUM:s lokaler i provinsen.⁶⁸

⁶³ Orwell, *a.a.*, s. 76-88; Arcarazo, *a.a.*, s. 272; Maldonado, *a.a.*, s. 76; Coll, *a.a.*, s. 146-47; Guarner, *a.a.*, s. 265; *Spanish revolution*, 21 april 1937; *Adelante*, 16 april 1937; *La Batalla*, 14 april 1937, 24 april 1937.

⁶⁴ Exempelvis betecknades POUM av PCE som "fascismens framskjutna linje" i den republikanska zonen och uppmanade till att "utrota" det, *Mundo Obrero*, 29 januari 1937; i Internationella brigadernas tidning hette det att efter Moskvarättegången "kan hela världen se" att trotskisterna var "agenter för tysk-japansk fascism" och stod för "ett otroligt system av sabotage och mord". I Spanien hade de avslöjats som "den konstgjorda dimma som döljer Francos femte kolonn". "Att demaskera trotskisterna var något som förenade alla frivilliga i Internationella brigaden", hette det, *Soldado de la República*, 16 februari 1937.

⁶⁵ Alba, *a.a.*, s. 406; enligt NKVD hade minst 37 utländska medlemmar av POUM:s milis skickats för att delta i "Maj-kuppen", 30 juni 1937 (Tack till Peter Huber för att ha försett mig med en kopia av denna information); Reiter blev senare anklagad av KPD för att ha deltagit i Majstriderna i spetsen för en "22 man stark enhet ur chocktrupperna", Abel, *a.a.*, s. 406.

⁶⁶ J K Hopkins, *Into the Heart of the Fire. The British in the Spanish Civil War*, Stanford 1998, s. 205-06; Largeaud, *a.a.*, s. 112.

⁶⁷ De flesta studier använder det osignerade dokumentet "Informe que envía la asesoria jurídica del frente de Aragon en virtud de la orden telegráfica del General Jefe del Ejército de Este", AHM Caja 577.1.4; detta utgjorde basen för PCE:s version av händelserna, där det påstås att CNT och POUM "övergav" fronten: *Guerra y revolución en España 1936-1939*, band III, Moskva 1971, s. 76; D Ibarruri, *They Shall Not Pass. The Autobiography of La Pasionaria*, New York 1976, s. 286.

⁶⁸ Coll, *a.a.*, s. 163-73; J Barull, *El Bloc Obrer I Camperol (Lleida 1919-1937)*, Lleida 1990; *El proceso ...*, *a.a.*, s. 412, 494-96, 503-04, 511, 519; Torralba, *a.a.*, s. 115-16; Bozle, "Three months ...", *a.a.*, s. 289; "El Comité Ejecutivo del

De närmaste veckorna ökade repressionen mot de mest radikala sektorerna inom arbetarrörelsen med omfattande arresteringar⁶⁹ och stängningar av tidningar och kontor. POUM fick skulden för att ha organiserat ”Majkuppen”. Kommunisternas krav på att ”trotskisterna” skulle hållas kort, rent av fysiskt elimineras, blev allt mer ihärdiga. I detta läge organiserades till sist offensiven mot Huesca som ett led i en större plan på att lätta på trycket mot Bilbao. Tjugotusen man, av vilka 8 000 – bl a Tolfte internationella brigaden hade överförts från Centrala zonen, med stöd av 18 artillerienheter och 150 flygplan, sattes in. Rebellstyrkorna i och utanför Huesca uppgick till cirka 10 000 man.

POUM:s 29:e division betraktades som otillförlitlig av de kommunistiska befälhavarna för Ejército del Este och tilldelades bara en underordnad roll i offensiven. Klockan fyra på morgonen den 12 juni inledde andra bataljonen i divisionens 129:e blandade brigad en avledande attack mot Manicomio (ett psykiatriskt sjukhus) och den intilliggande bergskammen. På grund av de nedgrävda försvararnas överlägsna eldgivning slogs attacken tillbaka och enligt fascisterna led POUM:s styrkor svåra förluster.⁷⁰ När den inledande planen i offensiven på att skära av vägen till Jaca och fullborda inringningen av Huesca misslyckats drogs en ny plan upp som gick ut på att POUM:s Chockbataljon klockan ett på natten den 15 juni skulle angripa det starkt befästa Loma Verde (Gröna bergsryggen) omedelbart norr om staden.

Fascisterna var medvetna om den omedelbart förestående attacken och satte in tung artillerield och flygattacker i sektorn och tvingade bataljonen att retirera.⁷¹

Tidigt morgonen därpå, samma dag som POUM på hemmafronten förklarades som illegalt och ledarna arresterades, överrumplade två kompanier från 129:e blandade brigaden fascisternas strategiskt viktiga ställning Nummer ett belägen på Loma de las Martires öster om Loma Verde. De båda kompanierna fick anslutning av fler trupper från Fjärde och Chock-bataljonen, frivilliga från 128:e blandade brigaden och ett pionjärkompani. Fyra kompanier ur stormgarderna (republikansk paramilitär polis) trodde sig ha fått i uppdrag att kontrollera POUM:s ”suspekta” styrkor och höll sig i reserv. Erövringen av Loma de las Martires visade sig vara ett av de få mål som uppnåddes under offensiven och så nära som de republikanska styrkorna någonsin var Huesca. Eftersom ställningen var utsatt för automatgevärseld och artillerield från flankerna (Loma Verde och Loma del Manicomio) är det sannolikt att ingen väntade sig någon attack mot Loma de las Martires. Sedan offensiven misslyckats på andra håll kunde fascisterna koncentrera eldgivningen mot den erövrade ställningen. Artillerield och flygattacker och upprepade attacker från fascistiska styrkor, bl a marockaner och enheter ur främlingslegionen, skulle långsamt tära på försvararnas krafter. Roviras upprepade krav på flyg- och artilleristöd gav inte mycket resultat. Efter att ha hållit ut i tre dagar fick 29:e divisionen order om att retirera. Fascisterna hade avlossat 100 000 kulor och lidit svåra förluster när de återtog ställningen.⁷² Under reträtten utsattes POUM:s milis för förödande eldgivning. Det är obekant hur många internationella frivilliga som fanns bland de 300 man som stupade. Ett av offren var chefen för generalstaben i 29:e divisionen, Camilo Lanzilotta, som antag-

POUM dona orders de que non vinguin a Barcelona forces del front”, *Declaración* 6 maj 1937 (Biblioteca de la República, Barcelona); *Adelante*, 7 maj 1937.

⁶⁹ Bl a en del av POUM:s internationella frivilliga som tyskarna Hans Levy, Hans Sittig KPD(O) och Ernst Steinhoff (SAPD), Harvey Buttonshaw, Douglas Thompson och David Wickes från ILP:s kontingent samt de franska trotskisterna Gaston Ladmirall och Élie Rosijansky.

⁷⁰ 5º Cuerpo de Ejército División 51 E.M 2a y 3a Sección, ”Ataques realizados en el frente de la División en los días 12 al 19 de junio” AHM Caja 2100,18.

⁷¹ Ejército de Este, Estado Mayor, ”Orden General de Operaciones nº 10!, 13 juni 1937. AHM C581. Arcarazo, *a.a.*, s. 314; Alba, *a.a.*, s. 537; R Fernández Jurado, *Memorias d’un militant obrer*, Barcelona 1987, s. 242-43; Coll, *a.a.*, s. 178.

⁷² Cuerpo de Ejército, División 51 E.M 2 y 3 Sección, ”Ataques realizados en el frente de la División en los días 12 al 19 de junio” AHM Caja 2100,18; ”Jefe Estado Mayor del Ejército del Este al Jefe Estado Mayor Central Coronel Rojo”, 16 juni 1937. CDMH incorporados 688; Coronel Jefe Frente al Jefe Operaciones Estado Mayor Central – ”Parte de novedades del día 20 de junio 1937”, Sariñena 20 juni 1937. CDMH incorporados 688; Diario de Operaciones del Mehalla Jalifiana del Rif nº 5, AHM Caja 2682, 21; Coll, *a.a.*, s. 189-200; Arcarazo, *a.a.*, s. 305.

ligen skickats dit för att hjälpa till med att evakuera den utsatta milisen sedan befälhavaren för den 129:e blandade brigaden, Amadeu Cahue, dödats.⁷³

General Sebastian Pozas, chef för Östarmén, lyckönskade Rovira till ”det mod och storartade agerande” som trupperna under hans befäl uppvisat. Den sortens hyllningar blev inte långvariga och 29:e divisionen drogs bort från fronten i väntan på att upplösas. Styrkor från Chockbataljonen var nära att drabba samman med trupper från PSUC när dessa kommit för att överta 29:e divisionens transportdepå i Velillas. Sedan en del av POUM:s officerare blivit tagna som gisslan tvingades Chockbataljonen kapitulera. Den 17 juli blev 29:e divisionen formellt upplöst. Rovira och några andra officerare var redan arresterade. Många i den tidigare POUM-divisionen fortsatte att strida i andra enheter ända till krigsslutet.⁷⁴

Repression och kontrarevolution

Förbudet mot POUM och upplösningen av 29:e divisionen gjorde att framtiden var osäker för dess utländska frivilliga. De som inte blev arresterade lämnade Spanien eller togs upp i andra enheter, bl a Internationella brigaderna.⁷⁵

Det har gått att identifiera 70 utländska frivilliga, av dem 40 tyskar som arresterades efter Maj-händelserna och veckorna efter det att POUM förklarats olagligt och 29:e divisionen upplöstes. Många av partiets utländska sympatisörer bakom fronten anhölls också. KPD:s försvarsavdelning (KPD Abwehr) hade en avgörande roll i denna repression, framställde rapporter om POUM:s tyska kontingent och medverkade i förhören tillsammans med spansk polis och NKVD-agenter.

Under den stalinistiska terrorn i Sovjetunionen var ”trotskister” automatiskt att betrakta som fascist-agenter och spioner. Till denna kategori räknades även alla kommunister och vänstersocialister som var kritiska till de officiella kommunistpartierna. Framför allt utpekades medlemmar av KPD(O) som ”Gestapoagenter”, ”spioner” och ”terrorister”.

Kommunisternas plan på att inleda en Moskvaliknande utrensning i den republikanska zonen hindrades dock av att de saknade total kontroll över staten. Sovjetisk utrikespolitik siktade fortfarande på att upprätta en allians med västdemokratierna. Fullständig kontroll av Republiken låg inte i Stalins intresse. Även om hundratals medlemmar av POUM fängslades och tiotals, bl a Andreu Nin och Kurt Landau, mördades, visade sig de verkliga mekanismerna i repressionen vara motstridiga och ineffektiva.

Trots att det inte finns några fortsatta spår av en del av de utländska frivilliga som arresterades, vet man med säkerhet bara att en av dem, Bob Smillie, dog under misstänkta omständigheter. Smillie var politisk kommissarie i ILP:s kontingent och anhölls den 11 maj när han var på väg att korsa gränsen. Han hölls fängslad i Valencia och dog den 11 juni, enligt uppgift på grund av blindtarms-

⁷³ Republikanska källor uppgav att POUM:s styrkor lidit fyrtioprocentiga förluster, Coronel Jefe Frente a Jefe Operaciones Estado Mayor Central – ”Parte de novedades del día 20 de junio 1937”, Sariñena, 20 juni 1937. CDMH incorporados 688; Politiske kommissarien Josep Pané, som deltog i striderna, uppgav att de förlorat ”hälften” av sina trupper; Coll, *a.a.*, s. 196; enligt Orwell ”dödades mellan 400 och 600”, Orwell, *a.a.*, s. 288; JCI angav en siffra på 300, *Juventud Obrera*, 12 juli 1937.

⁷⁴ Coll, *a.a.*, s. 198; Guarner omvittnade senare den 29:e divisionens ”utmärkta uppträdande” under försvaret av Loma de los Martires, *Proceso*, *a.a.*, s. 410; om upplösningen av 29:e divisionen, se ”Informe de las divisiones 25, 26, 28 och 29 del Ejército del Este presentan al Subsecretario de Tierra, del Ministro de Defensa Nacional, para su resolución en justicia”, *Azlor* (Huesca), osignerad artikel 3 juli 1937, Fundación Anselmo Lorenzo. JCI:s underjordiska tidning *Juventud Obrera* publicerade regelbundet nekrologer över stupade kamrater vid olika fronter. Se även manifestet ”Les combattants de POUM et la classe ouvrière mondiale”, *Les Combattants du POUM*, Front du Levant, Front de l’Est, Front d’Estremadura, Front du Centre, juli 1938, Biblioteca de la República, Barcelona.

⁷⁵ Det har gått att identifiera 44 av POUM:s frivilliga som anslöt sig till Internationella brigaderna. Tyskarna Karl Schneider-Neuser, Walter Theis och Otto Töwe betraktades som f d medlemmar av POUM:s milis med misstänksamhet och fängslades av Brigaderna.

inflammation som han inte fått någon behandling för.⁷⁶ Av de arresterade i POUM:s utländska milis anklagades de flesta för förräderi, ofta för att vara agenter åt Gestapo eller OVRA*. Men bara ett fåtal blev också dömda. Ett undantag var Gaston Ladmiraal från det franska socialistpartiet, som dömdes, men till sist utvisades ur Spanien efter ingripande av franska konsulatet. Trots att Walter Schwarz anklagades för högförräderi dömdes han bara till sex års fängelse. Han rymde senare.

Den internationella solidaritetskampanj som IBRSU organiserade satte också de republikanska myndigheterna under tryck. Tre internationella delegationer med prominenta europeiska arbetarledare och jurister, med parlamentsledamöter för ILP i spetsen, var i Barcelona de närmaste månaderna efter att POUM olagligförklarats. I november 1937 inledde utländska fångar, bl a anarkister och medlemmar i POUM-milisen, en hungerstrejk för att dra uppmärksamhet till sin svåra belägenhet.⁷⁷

Några av de arresterade frigavs efter några veckor och blev utvisade. Andra återupptogs i armén efter frigivningen. Bland de frigivna fanns Reiter som, trots att KPD Abwehr betecknat honom som "Gestapoagent och terrorist", skulle avsluta kriget med majors grad och som befälhavare för 97:e blandade brigaden.⁷⁸ De övriga blev kvar i fängelse och blev antingen utvisade 1938 eller lyckades rymma, som POUM:s ledning som suttit i Modelofängelset i Barcelona, strax innan fascisterna den 26 januari 1939 gick in i staden. En handfull gömde sig och lyckades i hemlighet ta sig över gränsen de närmaste månaderna.**

Ett fall för sig var Georges Kopp, som arresterades den 20 juni anklagad för att vara fiendeagent. Enligt Orwell hade Kopp begett sig bakom fronten för att kunna bli överförd till en annan enhet. Vad Orwell inte kände till är att Kopp tycks ha blivit medlem i generalstaben i Tolfte internationella brigaden med kaptens grad. Han kan mycket väl ha kommit med i sin nya enhet, när han för Orwell berättade att han deltagit i striderna runt Chimillas där Tolfte brigaden varit involverad i strider några dagar innan Kopp anlände till Barcelona. Med tanke på de anklagelser som riktades mot POUM är det märkligt att Kopp, som varit en av de ledande officerarna i POUM:s milis, skulle bli upptagen i Brigadens generalstab.⁷⁹ Den plötsliga arresteringen av honom kan ha berott på att den brittiske frivillige Frank Francfort hade angivit honom för att ha haft kontakter med fienden vid fronten.⁸⁰ En annan tidigare milismedlem som vittnade mot POUM var schweizaren Emile Bannhart, som blev arresterad för spioneri i oktober 1937 och därefter hävdade att POUM ingick i Femte kolonnen. Han blev frigiven i januari 1939.⁸¹

⁷⁶ T Buchanan, "The Death of Bob Smillie, the Spanish Civil War and the Eclips of the Independent Labour Party", *The Historical Journal*, årg. 40, n° 2, juni 1997, s. 435-461; J Newsinger, "The Death of Bob Smillie", *The Historical Journal*, årg. 41, n° 2 1998, s. 575-578.

* OVRA står för *Organizzazione per la Vigilanza e la Repressione dell'Antifascismo*, [Organisationen för vaksamhet och repression av antifascism] som var den italienska hemliga polisen under Mussolini.

⁷⁷ Om hungerstrejkerna, se P Pagès, *La pres model de Barcelona. Història d'un centre penitenciar en temps de guerra (1936-1939)*, s. 389-90; om förhållandena i fängelset: *La Batalla*, 11 september 1937, 25 september 1937, 20 december 1937, 6 januari 1938; "The Red Aid of the POUM", Rapport från POUM:s utländska delegation i Paris, augusti 1938 (Biblioteca del Pavelló de la República, Barcelona).

⁷⁸ RGASPI Opis 6/359: Om Reiter och 97:e blandade brigaden, se: CDMH, PEST 329, Exp 21392, Fol 2; CDMH, PEST 337, Exp 21394, Fol 2.

** Om rymningarna i slutet av kriget, se [Flykten från Barcelona](#) av Terence Phelan, som själv flydde på detta sätt.

⁷⁹ Kopp som "Capitán, Estado Mayor, XII Brigada Internacional", Albacete, 7 juli 1937. (CDMH Serie Militar, Carpeta 1061-62, Fol 92) och 17 juli 1937 (CDMH Serie Militar, Carpeta 1061-63); Om Kopp och striderna runt Chimillas, se Orwell, *a.a.*, s. 325. [Se även Don Bateman, [Georges Kopp and the POUM Militia](#).]

⁸⁰ Frankford hade arresterats tillsammans med en annan medlem i ILP:s kontingent, James Cope, för att ha stulit konstverk. Anklagelserna mot Frankford fick stor uppmärksamhet i kommunisternas och Internationella brigadernas press. Se exempelvis *Daily Worker*, 14 juni 1937, 16 juni 1937; *The Volunteer for Liberty*, 13 september 1937; G Soria, [Trotskyism in the service of Franco](#), London 1938, s. 40-42; Långt senare medgav Frankford att han ljugit: J. Meyers [Repeating the old lies](#) i *The New Criterion* 1999

⁸¹ P Huber, *Los voluntarios suizos en la guerra civil española*, Guadalajara 2011, s. 125-27.

Kopp skulle senare hävda att han blivit förhörd 27 gånger under sammanlagt 135 timmar av ryska agenter. När han vägrade underteckna ett uttalande om att POUM var spioner ska han ha satts i en kolkällare full av råttor i tolv dagar utan mat och blivit hotad att bli skjuten. Han frigavs i december 1938 utan några anklagelser och utan något domstolsbeslut. Det är oklart huruvida detta berodde på ingripande av de belgiska myndigheterna, internationell solidaritet eller på andra, hittills okända, faktorer.⁸²

Fallet Kopp satte strålkastarljuset på de usla förhållandena för antifascistiska fångar i provisoriska fångelser och förvar hos olika tjeor. Särskilt illa behandlades medlemmar av den trotskistiska ”bolsjevik-leninistiska” gruppen som falskeligen anklagades för att ha mördat den polske NKVD-agenten Leon Narwicz i februari 1938. Två f d medlemmar av POUM:s milis, de italienska trotskisterna Domenico Sedan och Luigi Zannon, var bland dem som torterades.⁸³

Inte en enda anklagelse om spioneri gick att leda i bevis. De enda tänkbara spioner som fanns i POUM:s led arbetade sannolikt för kommunisterna, som David Wickes, som ingick i ILP:s sjukvårdstjänst, eller tyskarna Martin Schneider och Werner Schwarze.⁸⁴ Ett undantag var den mystiske Vinzenz Eberle, som kan ha ingått i POUM:s kavalleri och senare skulle anklagas för att vara Gestapoagent av KPD Abwehr, men som gång på gång blev frigiven trots att han arresterades tre gånger 1937 och 1938.⁸⁵

Kampen fortsätter

Med republiken besegrad och andra världskriget i annalkande hamnade många av de tidigare internationella frivilliga i en ny tid av stor ovisshet. Ett fåtal judiska frivilliga stannade kvar i Spanien av fruktan för att exil bara skulle innebära en säker död för dem. Så gjorde exempelvis läkaren Charlotte Margolin och Reinhold Hoffmann, som också varit officer i Internationella brigaderna.⁸⁶

Många från länder med auktoritära styren, tillsammans med tiotusentals som stridit på den republikanska sidan, spärrades under förfärliga förhållanden in i de koncentrationsläger som en fientligt inställd fransk regering snabbt iordningställt. De flesta hamnade i lägren i Argelès-sur-Mer eller Gurs där 6 808 medlemmar av de Internationella brigaderna hölls. Trots deras gemensamma lidande fortsatte stalinisterna oförtrutet sin kampanj mot de ”trotskistiska fascisterna. I Gurs förenades f d stridande i POUM:s miliser och anarkister i sitt motstånd mot kommunisternas välde i lägret.

Tyskarnas ockupation av Frankrike ökade vedermödorna för de tidigare frivilliga. De som lyckats undgå lägren och levde under besvärliga förhållanden fångades nu in. Huvuddelen av italienarna skickades till fångelser i Italien, framför allt på öarna Ventotene och Tremeti. Andra, i synnerhet personer av judiskt ursprung, skickades till nazisternas koncentrationsläger där de undantagslöst dog. Så var fallet med tyskarna Herbert Büchner, SAPD-medlemmen Franz Gerstner och trotskisten

⁸² Orwell, *a.a.*, s. 324-25; Wildemeersch, *a.a.*, s. 63-66; ”El nuevo crimen que se prepara; Jorge Kopp”, *La Batalla*, 6 november 1937. *Solidaridad internacional* Comité de ayuda del POUM (Paris) n/d. (938) uppger att han blev frigiven den 20 december.

⁸³ Narwicz, en officer i Internationella brigaderna, hade infiltrerat POUM genom att framställa sig som rysk oppositionell. Han avrättades av POUM:s handlingspatrull som hämnd för att Nin dödats; A Guillamón, *El terror estalinista en Barcelona 1938*, Barcelona 2013, s. 269-301; Zannon, vars föräldrar var italienare, var född i Barcelona. [Se även [Rättegången mot de spanska bolsjevik-leninisterna](#), av Agustín Guillamón.]

⁸⁴ G Bowker, *George Orwell*, London 2003, s. 220; Schneider var ledamot av *Reichstag* 1924 och senare sovjetisk medborgare. Senare skulle KPD:s Abwehr peka ut honom som ”Gestapoagent” och för att ”troligen” ha tillhört POUM:s milis, han försvann 1938; Abel, *a.a.*, s. 454; Swarze var antagligen en agent för KPD i PSUC:s kaderkommission och verkade inom POUM:s ”Internationella bataljon”, *ibid.*, s. 470.

⁸⁵ Eberle försvann i juli 1939 efter att han ska ha anmält sig på tyska ambassaden i Paris; Abel, *a.a.*, s. 127.

⁸⁶ Margolin blev arresterad under åtta dagar av Franco-polisen i juni 1940, därefter finns inga spår av henne. Hoffmann arresterades 1943. Efter han frigivits bosatte han sig 1946 i Italien. Ytterligare en tidigare POUM-frivillig, polacken Abraham Lichten, fanns med på en lista över 5 000 judar i Barcelona 1945, <http://mozaika.es/magazine/el-exilio-judeoasquenazi-en-barcelona-1933-1945-un-rompecabezas-que-pide-ser-resuelto/>

Rudolf Steffens, österrikaren Oswald Wilhelm, den belgiske trotskisten Pierre Schavitz, den nederländske RSAP-medlemmen Theo Van Driesten och den italienske trotskisten Guido Lionello, som avled ett par dagar efter att ha befriats från Dachau. Andra, som österrikaren Franz Ortner, de belgiska trotskisterna Florent Galloy, Camille Loots och Pierre Wouwermans, den franske trotskisten Georges Fournié och de italienska bordigisterna Gildo Belfiore och Emilio Lionello överlevde lägren.

Andra f d stridande på POUM:s sida som klarat sig undan gripande anslöt sig till motståndsrörelsen, först i Frankrike, Nederländerna och Belgien och sedan med partisanerna i Italien. I Frankrike ingick österrikiskan Rosa Winkler, och italienarna Duilio Balduni och Giuseppe Bogoni, samtliga medlemmar av PSMI, i motståndsgruppen *Fédérés et libérés*. Gaston Ladmirall gick med i motståndsrörelsen 1941 och deltog i resningen i Paris i augusti 1944 precis som bordigisten Mario Bramati, som dödades i striderna. Trotskisterna Pavel Thalman och Guido Lionello verkade också i den franska motståndsrörelsen. I Nederländerna anslöt sig flera RSAP-medlemmar, som stridit med POUM, till motståndsrörelsen. PSMI-medlemmen Estrucco Benci samarbetade med trotskisten Domenico Sedan i den belgiska motståndsrörelsen. I januari 1943 blev Benci och 200 andra motståndskämpar avrättade. Många f d POUM-soldater anslöt sig till partisanerna efter att ha frigivits från de italienska lägren 1943, eller deltog i upporganiseringen av arbetarrörelsen i den befriade zonen.

Britter och amerikaner som tillhört milisen anslöt sig till sina respektive länders arméer, liksom de som lyckats ta sig i exil.⁸⁷ Benjamin Lewinsky deserterade från Främlingslegionen i Libanon och anslöt sig till de Fria franska styrkorna i Libanon. Han fortsatte med att strida i Nordafrika, Italien och Frankrike. Efter att ha suttit i det förfärliga Morandfängelset i Nordafrika anslöt sig även Hans Reiter till de Fria franska styrkorna och blev sergeant i det berömda Nionde kompaniet i general Philippe Leclercs Andra pansardivision, där han utmärkte sig i strid. Den 24 augusti 1944 ledde han den första av de bandvagnar som tog sig in i Hôtel de Ville, stadshuset i Paris. Han skulle senare följa Leclerc till Indokina.

Efter att 1939 ha återvänt till Frankrike från Storbritannien kämpade Georges Kopp med Främlingslegionen. Efter Frankrikes fall lyckades han undkomma tyskarna och ska ha arbetat med att skaffa fram olja åt Vichyregimen, en tjänst som han senare ska ha erbjudit brittiska MI5. Som villkor för att samarbeta med den brittiska underrättelsetjänsten ställde Kopp som villkor att den skulle förse honom med pengar att betala sina skulder med. 1943 rapporteras han ha arbetat för MI5, även om den exakta relation han hade med dem förblir oklar.⁸⁸

När andra världskriget var över återvände många av POUM:s frivilliga till politiskt och fackligt arbete eller återupptog, som i några fall, sina karriärer som författare och konstnärer.⁸⁹ Efter att ha enrullerat sig i hemvärnet och arbetat för BBC under kriget etablerade sig Orwell som en av de mest kända författarna. Jean Malaquais (Malacki) gav ut sin berömda roman *Planète sans visa* om exiltillvaron i Marseille under kriget. Karl Heidenreich återupptog måleriet och tilldelades 1961 Vattenfärgspriset. Benjamin Péret och Olga Lœuillet (Monkheli Preiss) fortsatte att vara aktiva bland surrealisterna.⁹⁰

Det finns dock inga spår efter många andra av POUM:s f d internationella frivilliga. Krig och repression hade krävt sin tribut. De och den sak de tjänade förtjänar att räddas ur glömskan.

⁸⁷ Tysken Adolph Bresmann stred med franska främlingslegionen och senare brittiska armén i Nordafrika; efter att ha rymt från den nazistiska arbetsorganisationen Todt i Norge enrullerade sig Theo Jansen, medlem i RSAP, i nederländska Prinsessan Irene Brigaden i brittiska armén; Wladimir Malacki och Giuseppe Pizzala anslöt sig också till den franska armén i början av kriget.

⁸⁸ Än en gång är allt som rör Kopp ytterst motsägelsefullt, se Wildemeersch, *a.a.*, s. 77-90.

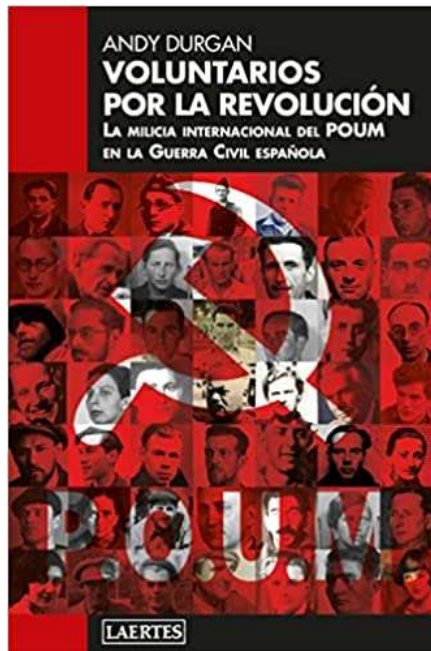
⁸⁹ Peter Brachsten t ex återvände till SPD och var medlem i den västtyska förbundsdagen mellan 1949 och 1968; den tidigare ledaren för ILP:s kontingent, Bob Edwards, var parlamentsledamot för Labour mellan 1955 och 1987.

⁹⁰ Exempelvis *Surréalisme, art moderne et art contemporain. Collection Olga Preiss Lœuil et 1997-2002*, Paris 2005.

Original: [With the POUM: International volunteers on the Aragon Front \(1936–1937\)](#).

Översättning *B E Rosin*

Lästips

Ovanstående artikel skrevs 2018, men författaren fortsatte sin forskning om de internationella frivilliga som kämpade med POUM-milisen. Detta resulterade 2022 i boken *Voluntarios por la revolución* (704 sid, Laertes).⁹¹ För mer info om denna bok, se [Volunteers for the Revolution: the international POUM volunteers in the Spanish Civil War](#) (Youtube) där Durgan själv utförligt redogör för sitt arbete.

Om Spanien-frivilliga och solidaritetsrörelsen:

A Hagström: [Om spanska inbördeskriget](#) (innehåller avsnitt om Internationella brigaderna och den svenska Spanien-rörelsen)

Johannes Jensen: [Med insamlingsbössan eller livet som insats](#) (om svenska Spanien-rörelsen) och [Frivillig soldat från fredens nation](#) (om svenska Spanien- och Finland-frivilliga)

Per-Olof Mattsson: [De glömdas armé](#) (om stalinisternas roll i Internationella brigaderna)

G Orwell: [Hyllning till Katalonien](#) (bokutdrag som handlar om Majhändelserna i Barcelona 1937)

[Avantgardet om spanienrörelsen](#) (tidsdokument)

Mer allmänt om spanska inbördeskriget:

Burnett Bolloten: [Spanska inbördeskriget: Revolution och kontrarevolution](#) (särskilt kap 40-49)

Pelai Pagès (katalansk historiker): [Katalonien i krig och revolution, 1936-1939](#) och [Stalinisterna och POUM under inbördeskriget i Spanien](#).

Film:

Den utmärkta filmen *Land och frihet*, regisserad av Ken Loach, handlar om POUM-milisen på argonska fronten. För recensioner, debatt m m, se [Filmen Land och frihet](#).

⁹¹ För en recension av boken, se <https://orwellsociety.com/international-volunteers-of-the-poum/>